

De Deutsche revolutie

DOOR

ANT. PANNEKOEK.

Op de ineensdorting van het Deutsche imperialisme en de militaire nederlaag is met ijzeren logika de revolutie gevolgd.

Op 4 November barstte de opstand in Kiel uit. Reeds lang giste het onder de matrozen; in het vorige jaar gingen al geruchten over matrozenoproeren rond en verdedigden in de Rijksdag de woordvoerders van de Onafhankelijke Sociaaldemokraten zich tegen de beschuldiging van medeplichtigheid. Nu brak het opnieuw en algemeen uit, door een „vergissing”, zooals de „Vossische” schreef — revoluties ontstaan wel meer uit zulke vergissingen — uit de meening nl. bij de matrozen, dat de vloot tot een hopelooze zeeslag zou worden uitgezonden. Zij vormden een Raad, namen de officieren in hechtenis, heshen de roode vlag en stelden aan de goeverneur hun eischen. De sociaalpatriot Noske, die aankwam, trachtte ze vergeefs tot rust te brengen. Op 5 November sloeg de beweging over naar Hamburg, waar de werfarbeiders een sympathiestaking begonnen, het verkeer stilgelegd werd en de soldaten zich aansloten. De volgende dagen breidde de opstand zich over Bremen, Wilhelmshaven, Lubeck en andere Noordelijke streken uit, terwijl Wolff slechts vage berichten over onlusten, die weldra gedempt zouden zijn, liet publiceeren. In Berlijn knoeide men aan nieuwe ministeries, Max van Baden verdween, de oude S. D. Partij stelde een ultimatum aan de regeering en de „Vorwärts” bezwoer de arbeiders om zich rustig te houden — kontra-revolutionair tot het laatste toe. Ondertusschen ging de revolutie voort: in Keulen, München, Stuttgart, over geheel Deutschland. Overal werden Arbeiders- en Soldatenraden gevormd, die het bestuur in handen namen, de reaktionaire officieren gevangen zetten, maar diegenen, die zich tot medewerking aan de nieuwe orde bereid verklaarden, in hun funktie lieten. Overal werd de demokratische republiek uitgeroepen, de vorsten deden afstand en verdwenen en ten slotte legde ook Wilhem op 9 November zijn ambt neer. Berlijn, dat het langst rustig gebleven was, ging nu ook om; zonder slag of stoot nam op die dag ook daar de A.- en S.raad het bestuur in handen en de politie verdween van de straat. Nu plantte zich de beweging

ook op het Westelijk front voort en Wilhelm vluchtte uit het hoofdkwartier in Spa naar Nederland.

Bijna zonder tegenstand, in één stormloop heeft de revolutie gezegevierd. Dat bewijst, dat het oude systeem volkomen afgedaan had en nergens meer vaste grond in de bevolking had; de verbittering was door de oorlog ten top gestegen en de nederlaag had de vrees en het respect geheel weggenomen. En bij deze geestesgesteldheid, waarbij één vonk overal de vlammen deed uitslaan, kwam zonder twijfel ook de geheime voorbereiding tot een gewapende opstand door de groepen van de Onafhankelijken en de uiterste linkerkzijde, die maakte, dat overal leidende krachten voorbereid stonden. Zoo is met de val van het Duitsche imperialisme ook de politieke vorm weggevaagd, waarin het geleefd had: de absolutistisch-feudaal-militairistische politiestaat; in plaats daarvan komt de democratische republiek. Door haar snelheid, haar eenstemmigheid moest de revolutie aan de oppervlakte van de maatschappij blijven; zij kon nog niet in de diepten der klasseverhoudingen dringen.

Door degenen, die de omwenteling volbrachten, is zij, als elke moderne omwenteling, een proletarische revolutie. Maar door haar doel en resultaat is zij nog niet meer dan een zuiver-politieke en daardoor een burgerlijke revolutie. Dit blijkt reeds uit het feit, dat de sociaal-patriottische leiders, Ebert en Scheidemann, aan het hoofd van de nieuwe voorloopige regeering konden treden. Het lijkt eerst wat vreemd, dat, wanneer de door oorlogsleed tot wanhoop gebrachte massa's de schulddigen verjagen, zij de medeschuldigen, die steeds de oorlogspolitiek ondersteunden, aan het roer laten. Maar dit is eenvoudig te verklaren uit de politieke ongeschooldheid en de traditioneele afhankelijkheid aan de oude S. D. Partij; in de vier oorlogsjaren maakte de druk van het slagveld en de druk van de censuur elke politieke ontwikkeling, behalve bij kleine groepen, onmogelijk. Zij hebben het pantser, dat hen verpletterde, afgeworpen, zij hebben zich de politieke vrijheid veroverd; en nu eerst kan de politieke ontwikkeling, de oriëntering over wat zij verder willen, beginnen.

De massa's verkeerden nog in de naieve illusies van de eerste revolutiedagen — evenals in Parijs in 1848; deze latere revoluties moeten eerst de vroegere nog eens als fazen van hun eigen ontwikkeling doormaken — de illusies van de volkseenheid, de vrijheid en de democratie. De benamingen en frazes zijn een spiegelbeeld van deze fantastische voorstellingen: men spreekt van de volksrepubliek, de regeerders heeten volksgelegeerden, men neemt moties aan tegen alle tweedracht en verdeeldheid. De werkelijkheid van de maatschappij, de klassesetgelling van bourgeoisie en pro-

letariaat, schijnt verdwenen. Als deze werkelijkheid doorbreekt, barst de klassenstrijd los. Hij zal fel en geweldig zijn, want bourgeoisie en proletariaat zijn beide sterk in Duitschland, hun klassebewustzijn is krachtig en de produktie is hoog ontwikkeld. Dit zal de volgende fase van de revolutie zijn, die nu voorbereid wordt. Hoe staat het met de krachten?

De bourgeoisie regeert in normale tijden door haar machtig en goed georganiseerd staatsapparaat, waartegenover de massa's verstrooid zijn, in staten ontbonden en daardoor machteloos. Revoluties breken uit, wanneer de massa's spontaan door één wil bezielde worden en daardoor kracht vinden in hun samenhang. Nieuwe personen treden aan het hoofd, andere vormen van regeering komen; maar dan gaan de massa's weer aan hun dagelijksch bedrijf, het oplaaiend vuur van één krachtige wil vervliegt, zij vallen weer tot individuen uiteen, het beambtenapparaat, dat gebleven is en alleen tijdelijk zijn macht verloor, herneemt zijn oude macht, omdat het weer de vaste organisatie van heerschappij is, waartegenover geen andere staat. Zoo groeit de klasseheerschappij door de stormen der revoluties heen, en wordt zelfs vaster, doordat zij, door de ervaringen der revoluties wijzer geworden, zich met uiterlijke schijnvormen van democratie, van volksheerschappij tooit. De vormen der regeering, de personen der regeerders veranderen, maar de heerschappij over de massa's blijft. Om ze te vernietigen zou noodig zijn het oude machtsapparaat, de regeeringsorganisatie der bureaucratie te breken en de tijdelijke organisatie der massa's tot een blijvende sterke macht te maken. Dit geschiedde in Parijs in 1871 bij de Kommune, en in Rusland in November 1917.

In Duitschland hebben de opstandige massa's zich een organisatie geschapen, evenals het vorig jaar en in 1905 in Rusland geschied was, door de vorming van arbeiders- en soldatenraden. Deze hebben aan de revolutie dadelijk een kracht en een vaste lijn gegeven, die tot een snelle overwinning voerde. Zij zijn het nieuwe machtsinstituut der massa's, de organisatie der proletarische massa's tegenover de organisatie der bourgeoisie. Zij weten veelal nog niet wat ze willen, maar ze zijn er; niet hun program, maar hun bestaan heeft revolutionaire betekenis. Een revolutionaire regeering, die een orgaan van het socialistisch proletariaat wil zijn, zou nu moeten beginnen met de arbeiders- en soldatenraden te konsolideeren en te versterken en het oude ambtenarendom van zijn functies te ontzetten en af te schaffen.

De regeering van Ebert, Scheidemann en Haase heeft juist het tegendeel gedaan. Zij heeft getracht de soldatenraden tot onderge-

schikte commissies van advies terug te brengen en de disciplinaire macht der officieren te herstellen, wat op vele plaatsen echter op sterk verzet en weigering van de soldaten stuitte. Zij heeft de oude bureaucratie gehandhaafd en laat ze de zaken verder beheeren; zij heeft gedaan als elke nieuwe burgerlijke partij doet, die aan het roer komt: zichzelf in de hoogste baantjes nestelen en de rest laten zooals het was. Zij heeft de generaals aan het hoofd van het leger gelaten en niet de minste poging gedaan om onder de soldaten van het front revolutionaire propaganda te maken. Door 200 het machtsapparaat van de heerschende klasse intact te houden, bereidt zij de open kontrarevolutie voor. Reeds treden nu en dan de bureaukraten als „bekwame vaklui” tegen de regeering van „dilettanten” op; de generaals van het frontleger laten de roode vlaggen neerhalen; overal voelt de reactie haar moed klimmen. De bourgeoisie is dan ook voorloopig geheel tevreden met deze regeering, vooral ook nadat zij aankondigde, dat geen enkel ingrijpen in het eigendomsrecht en geen naasting van de banken zou plaats vinden.

De oorzaak daarvoor is ten eerste, dat deze regeering tracht te steunen op het geheele volk, op arbeiders en bourgeoisie beide, dus op hun samenwerking en vrede; het is de regeering van de voortgezette godsvrede. Zij is een afspiegeling van de onbewustheid der massa's en zal met het krachtiger opvlammen van de klassenstrijd onmogelijk worden. Vooreerst schommelt zij tusschen beide klassen heen en weer, heeft behoudende daden voor de bourgeoisie en revolutionaire frases voor de arbeiders — want de bourgeoisie is scherp klassebewust en niet te bedriegen, de arbeiders zijn nog grotendeels onbewust. Voor het eerste zorgen haar besturende kopstukken Ebert en Scheidemann, voor de mooie radikale redevoeringen zorgt haar linkervleugel, de onafhankelijken Dittmann en Barth; daarom stelde Ebert terecht zooveel prijs op hun deelname aan de regeering. Een tweede reden voor haar houding ligt in gebrek aan vertrouwen in het socialisme en in de bekwaamheid van het proletariaat. Tegen de bourgeoisie socialiseeren en zonder de oude bureaucratie regeeren durven zij niet goed aan. Heerschappij der arbeiders lijkt hun, evenals de bourgeoisie, een chaos; hun eigen theoretische onbekwaamheid doet hen terugschrikken voor de reusachtige taak, die de historische situatie aan het Duitsche proletariaat oplegt. Daarom willen zij zoo spoedig mogelijk een Nationale Konstitueerende Vergadering, die hen van de verantwoordelijkheid bevrijdt.

De bourgeoisie dringt op spoedig bijeenroepen van deze vergadering aan, omdat zij daarvan een herstel tot normale toestanden hoopt, de vestiging van een regeeringsgezag, dat de opstandige pro-

letariersraden, onder dankbetuiging voor de bewezen diensten, weer naar huis stuurt. Dit heeft een deel der arbeiders tot nadenken gebracht; en vooral onder de Onafhankelijken begint men te twijfelen en te streven naar uitstel. De Onafhankelijken vervullen in de koalitie de taak, die vroeger de sociaal-patriotten in burgerlijke regeeringen vervulden, namelijk om de arbeiders niet tot verzet tegen de regeering te laten komen. Maar zij worden door de revolutionaire strooming onder de arbeiders opgestuwd en moeten zich daarom tegen al te konservatieve handelingen der regeering verzetten. Vandaar een toenemende wrijving tusschen Eisner, het hoofd der Beiersche raden, en Barth eenerzijds, Ebert en Scheidemann anderzijds. De Onafhankelijken ontwerpen ook plannen voor gematigde socialiseeringen — vooral niet te snel ineens, geen experimenten! Zij ontwerpen mooie plannen voor de opbouw van een socialistische produktie op gebied van grootindustrie en groote landbouw; maar zij vergeten daarbij de hoofdzaak: de macht van het proletariaat te verzekeren, die daar achter moet staan. Zij denken er niet aan — in de theoretische geschriften van Kautsky is daarvan ook niets te vinden — dat socialisme niet een kwestie is van nationaliseering van bedrijven, maar een kwestie van macht van het proletariaat. Het gevolg zal zijn, dat of de tot de macht weer opgeklommen bourgeoisie een eind maakt aan deze plannen, of ze op haar manier verwezenlijkt — als staatsocialisme. Trouwens, reeds nu gaan de Onafhankelijken arm in arm met Jaffe, de Beiersche professor in de ekonomie, die reeds tijdens de oorlog plannen voor een uitgebreid staatsocialisme ontwierp. Op dit staatsocialistisch program zullen wellicht de beide socialistische partijen zich met de radikale burgerlijken kunnen verenigen — wanneer niet de aktie van het proletariaat deze plannen verhindert.

Want terwijl de regeering rondprutst aan uiterlijkheden, niets wezenlijks doet en alles maar laat loopen, met als eenige zorg: de orde bewaren — terwijl die „orde” steeds erger chaos wordt — wordt de spanning tusschen de klassen steeds grooter. De bourgeoisie wapent zich tot witte gardes, de arbeiders wapenen zich tot roode gardes, in het geheim wroet de reaktie en bereidt zich de burgeroorlog voor. En terwijl de aankomst van de fronttroepen de macht van de reaktie versterkt, groeit in de arbeiders de revolutionaire gezindheid.

De groote strijd gaat in het proletariaat tusschen het burgerlijk behoud, open of omwonden door de Oude en de Onafhankelijke partij vertegenwoordigd, en de revolutionaire richting, — tijdens de oorlog belichaamd in de Spartakusgroep en de Bremensche Internationale,

die zich nu kommunistische partij noemt — aan wier spits Liebknecht en Rosa Luxemburg staan. Hoewel organisatorisch nog niet één geheel en los van de anderen, staat deze richting door haar program en standpunt lijnrecht tegenover de beide sociaaldemokratische partijen. Zij verdedigt de diktatuur van het proletariaat tegenover het democratisch parlementairisme en is tegenstander van het bijeenroepen van de Nationale Vergadering; zij eischt opheffing van het kapitaalbezit en annulleering van de staatsschulden. Zij vertegenwoordigt de richting van het Russische Bolsjewisme, al heeft zij, door oude wrijvingen tusschen Rosa Luxemburg en Lenin, daarmee geen direkte verbinding. Maar door alles wat burgerlijk en behoudend is, ook door de oude partij, wordt zij met het Bolsjewisme vereenzelvigd, en moet alle laster omtrent de Bolsjewiki dienen om haar te bestrijden. En in tallooze moties drukken vooral soldatenraden — vooral van het front, waar men politiek 't minst ontwikkeld is en het meest naar rust en vrede verlangt — hun afschuw tegen dit Bolsjewisme uit. Het is thans nog maar een kleine minderheid; en daarvan hopen de sociaalpatriotten en burgerlijken gebruik te maken, om het regeeringsgezag spoedig te konsolideeren. Maar haar invloed op de arbeiders groeit snel.

Een groote rem voor de revolutionaire ontwikkeling van Duitschland is de internationale toestand, het dreigende gebrek en de bedreiging door de Entente troepen. Militair is Duitschland absoluut machteloos en aan de genade van de Entente overgeleverd; economisch is het daarvan in hooge mate afhankelijk. Zijn voedselvoorraad is gering; om de graanmassa's uit de Oostelijke provinciën te krijgen, waarop voor de voeding gerekend moet worden, is het van de goede wil van de Polen afhankelijk. Door het verlies van het Lotharingsche ijzerbekken heeft het veel te weinig ijzererts om in de reusachtige behoeften te voorzien. De Entente heeft ook al te verstaan gegeven dat levering van graan ervan afhankelijk zal zijn, of in Duitschland en de naburige landen de orde gehandhaafd, een ordelijke regeering ingesteld wordt. De Entente, die een sterk leger uitzendt om het kommunistisch Rusland neer te werpen en daar de burgerlijke heerschappij te herstellen, wil niet de kans loopen, dat een revolutionair Duitschland aan de Russen eehige, zij het ook slechts moreele steun geeft. En de Vorwärts, altijd lakei van de machtigen, eerst van Wilhelm, nu kruiperig voor Foch, gaat woedend te keer tegen het plan van de Russen, om afgezanten naar het Deutsche congres van A. en S. raden te zenden. De Vorwärts, de burgerlijke pers en de regeering doen hun best om de angst van de bevolking voor de bedreiging der Entente nog te versterken

en de economische vooruitzichten zoo zwart mogelijk voor te stellen. Daarmee hopen zij alle revolutionaire wil en alle durf te verstikken; en het is niet te betwijfelen, of dit zal hun bij groote massa's gelukken. En evenmin is er aan te twijfelen, dat het kongres van A. en S. raden op 16 Dec. in overgroote meerderheid aan de zijde van de burgerlijke regeering Ebert-Haase zal staan. Deze raden zijn veelal nog bijlange geen zuiver proletarische instituten: in de soldatenraden hebben zich officieren, in de arbeidersraden de vakverenigings- en partijbeambten ingedrongen; de traditioneele leiders leiden ook daar. Deze zullen de revolutie niet verder willen laten gaan.

Maar er zijn nog andere, objectieve, materieele factoren die de massa's van onder-op zullen voortstuwen. Ten eerste de tegenstelling van kapitaal en arbeid. De eerste stormloop bracht de proklamatie van de achturedag en een sterke macht van de arbeidersraden in de fabrieken. Nu de vloed terugloopt, trachten de fabrikanten hier en daar van deze concessies terug te nemen en op de loonen te beknibbelen, terwijl de arbeiders omgekeerd hooger eischen stellen. Hier en daar vinden reeds botsingen in de vorm van stakingen plaats, die dan met de allergrootste overredingskracht door Onafhankelijke regeeringsagenten weer bijgelegd worden. Dit zal ten slotte de regeering tot ingrijpen en partijkiezen dwingen, zoodat zij óf verder gedrongen wordt, of grootere massa's tegen zich krijgt. Nog grooter uitwerking zal de economische nood, de ellende, de werkeloosheid hebben: een zoo gruwelijke verarming en ontbering allerwegen heeft de oorlog gebracht, dat nog erger niet te dragen zal zijn. Grijpt de regeering hier niet met reusachtige steun in — en dat eischt geweldig grijpen in het bezit van de bezitters — dan zal ook hierdoor de revolutionaire stemming toenemen. In de tijden van nood, die nu in het komende jaar voor Duitschland aanbreken, zal alleen een regeering, die door haar daden, haar standpunt, diep in de harten der massa's wortelt, zich kunnen staande houden. Daarom is het niet te verwachten, dat het plan zal gelukken, de revolutie tot deze uiterlijke politieke omvorming te beperken.

Wel zal de tegenwoordige stemming der massa's gelegenheid geven om de machtpositie van de regeering te versterken en zoo de weerstandskracht van de bourgeoisie in de komende burgeroorlog te vergrooten. Veel zal er van afhangen, of het aanstaande kongres der Raden zooveel klasseinstinkt zal toonen, dat het de eigen macht, de macht van de Arbeiders- en Soldatenraden stevig opbouwt. Doet het dat, dan gaat het proletariaat met een goed bevestigde positie de komende strijd tegemoet.